

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний
університет імені Володимира Винниченка

Факультет психології та історії
Кафедра філософії та соціальних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри

«28» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЕОГРАФІЯ КУЛЬТУРИ

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 014.07 Середня освіта (Географія)

Освітня програма Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична
робота

Форма навчання денна

2025 – 2026 навчальний рік

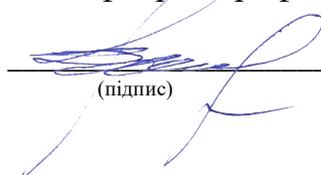
Робоча програма навчальної дисципліни «**Географія культури**» розроблена на основі освітньо-професійної програми *Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота*, навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня *бакалавр* за спеціальністю 014 (07) Середня освіта (Географія)

Розробник: доц, канд.геогр.наук Сільченко Ю.Ю.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри філософії та соціальних наук

Протокол №1 від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри: проф. Харченко Юлія Володимирівна

(підпис) _____ Харченко Ю.В.
(прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни «Географія культури» для студентів спеціальності 014(07) *Середня освіта (Географія)* за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. – ЦДУ імені В. Винниченка, 2025. – 19 с.

© Сільченко Ю.Ю., 2025 рік
© ЦДУ імені В. Винниченка,
2025 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>01 Освіта / Педагогіка</u>	За вибором	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання ____ Дослідження унікальних культурних об'єктів, які є туристичними атракціями країн та регіонів. (назва)	Спеціальність: <u>014.07 Середня освіта (Географія)</u>	Рік підготовки	
		2-й	
Загальна кількість годин – 90	Освітня програма <u>Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота</u>	Семестр	
		4-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,2	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лекції	
		16 год.	
		Практичні	
		18 год.	
		Консультації	
		год.	
		Самостійна робота	
		56 год.	144
У тому числі індивідуальні завдання:			
30 год.			
Вид контролю:			
залік			

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомлення студентів із теоретичними основами географії культури, вивчення просторово-часових закономірностей процесу розвитку культури у взаємодії з оточуючим природним і соціально-економічним середовищем; ознайомлення з особливостями культури різних географічних

регіонів земної кулі, з кращими здобутками світової культури; формування уявлень про територіальну цілісність культури; виховання на засадах поваги до інших культур і народів; розвиток почуття прекрасного, ознайомлення з перлинами світового мистецтва. Особлива увага приділяється визначенню місця і ролі української культури у контексті світових культур.

Завдання: формування у студентів розуміння різниці між поняттями культура і цивілізація; ознайомлення з закономірностями взаємодії людства з природним середовищем; ознайомлення з особливостями основних найбільш поширених культур та культурних об'єктів, дослідження спадщини ЮНЕСКО, вивчення геокультурних регіонів світу та їх особливостей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

загальні	фахові
<p>ЗК1 – базові знання з дисциплін соціально-гуманітарної підготовки в обсязі, необхідному для засвоєння фахових дисциплін та професійної діяльності вчителя.</p> <p>ЗК4 – здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями, набувати соціальні навички (soft skills), спеціалізовані концептуальні знання в процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя.</p> <p>ЗК12 – здатність діяти на засадах етичних міркувань (мотивів), дотримуватися гендерної рівності, позитивно ставитися до представників інших культур, застосовувати соціальні навички (soft skills).</p>	<p>ФК13 – здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, населення, культури та релігій, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах.</p>

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

ПРН6 – студент знає та розуміє закономірності територіальної організації суспільного виробництва, населення, культури та релігій, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах.

ПРН8 – застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення; орієнтується у світовому й національному географічному та освітньо-науковому інформаційному просторі; здійснює пошук і критично оцінює інформацію, оперує нею у професійній діяльності, ефективно та вільно передає її, принципи та теорії письмовими, усними та візуальними засобами, в тому числі за допомогою інформаційних технологій; ефективно використовує інновації у професійній діяльності, створює (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси.

ПРН20 – розуміє значення культури як форми людського існування, цінує різноманіття та мультикультурність світу, виявляє повагу та цінує українську національну культуру, виражає національну та культурну ідентичність, творчосамовиражається, застосовує соціальні навички (soft skills), керується у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу, співробітництва та гендерної рівності, педагогічно підтримує осіб з особливими освітніми потребами.

Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ГЕОГРАФІЇ КУЛЬТУРИ

Тема 1. Географія культури як наука.

Поняття про культуру, її функції, сутність. Елементи матеріальної та духовної культури. Фактори, що впливають на формування культури. Культура, як об'єкт географічного дослідження. Географія культури як наука. Предмет та об'єкт вивчення. Функції культури. Етапи становлення. С.Рудницький – фундатор української географії культури. Сучасний стан географії культури в Україні. Місце у системі географічних наук. Зв'язок з іншими науками.

Тема 2. Географія релігій.

Поняття про релігію. Географія релігій як суспільно-географічна дисципліна та розділ географії культури. Місцеві традиційні вірування та культури (фетишизм, анімізм, шаманізм, магія тощо) локальні релігії (зороастризм, іудаїзм, синтоїзм тощо), регіональні релігії (конфуціанство, індуїзм тощо), їх поширення. Світові релігії, їх характеристика та поширення. Нові світові релігії та культури (мормони, Свідки Єгови, Рух Харе Кришна тощо). Георелігійна ситуація в світі та в Україні.

Тема 3. Географія мистецтва.

Зародження мистецтва. Розвиток поглядів на мистецтво (античні часи, від середньовіччя до сучасності). Класифікація мистецтв. Регіональні відмінності мистецтва. Функції мистецтв. Мистецтво як пізнання. Мистецтво і виховання.

Тема 4. Всесвітня культурна спадщина. Геокультурне районування світу.

Всесвітня спадщина ЮНЕСКО, її значення. Критерії Всесвітньої спадщини (культурні та природні). Нематеріальна культурна спадщина. Регіональна типологія світової культури, культура Заходу і Сходу. Геокультурні регіони світу: Європейський, Північноамериканський, Латиноамериканський, Азійський, Африканський, Австралійський та Океанійський.

Пам'ятки історії та культури: археологічні, історичні, архітектурні, храмові, фортифікаційного будівництва, садово-паркового, палацо-паркового мистецтва. Вплив природних умов на характер пам'ятки. Сучасний стан охорони пам'яток.

Розділ 2. ГЕОКУЛЬТУРНІ РЕГІОНИ СВІТУ

Тема 5. Європейський геокультурний регіон.

Історико-етнічний нарис. Етапи розвитку європейської культури. Міста Європи – осередки світової культури: Рим, Афіни, Париж, Лондон, Відень, Амстердам, Мадрид, Берлін, Будапешт, Прага, Київ, Москва, Санкт-Петербург. Об'єкти Всесвітньої культурної та природної спадщини у Європі. Видатні діячі науки і культури. Внесок у світову культуру: наука, література, живопис, архітектура, музична культура.

Тема 6. Культура України.

Передумови розвитку та витоки української культури. Етапи розвитку української культури. Регіональні культурні відмінності на території України. Історико-культурна спадщина. Структурні елементи історико-культурного каркасу території України. Видатні українські діячі науки і культури. Українська культура сьогодні.

Тема 7. Північноамериканський геокультурний регіон.

Географічна довідка. Історико-етнічний нарис. Особливості традиційної та сучасної культури регіону. Традиційна культура корінного населення регіону. Вплив географічного середовища на традиційну культуру. Традиційна культура європейських переселенців та особливості сучасної культури США і Канади. Міська культура. Найбільші міста, їх особливості. Музеї світового значення. Особливості культури української діаспори в США та Канаді. Видатні діячі науки і культури. Об'єкти Всесвітньої спадщини в Північній Америці. Внесок у світову культуру: наука, література, мистецтво, музична культура, кіно.

Тема 8. Латиноамериканський геокультурний регіон.

Історико-етнічний нарис. Традиційна культура корінного населення регіону. Традиційна культура європейських переселенців та особливості сучасної культури США і Канади. Традиційна культура європейських переселенців та особливості сучасної культури (Мексика, Бразилія). Міська культура. Найбільші міста, їх особливості. Особливості культури української діаспори в Латинській Америці. Видатні діячі науки і культури. Об'єкти Всесвітньої спадщини Америки. Внесок у світову культуру: а) наука, література, мистецтво, музична культура, кіно; б) архітектура, живопис, музика, танці.

Тема 9. Азійський геокультурний регіон.

Географічна довідка. Особливості традиційної та сучасної культури Південно-Західної (Туреччина), Південної (Індія), Східної (Китай, Індія) Азії. Міська культура. Особливості азійських міст. Регіональні відмінності. Об'єкти Всесвітньої спадщини в Азії. Внесок у світову культуру: наука, література, прикладне мистецтво.

Тема 10. Африканський геокультурний регіон.

Географічна довідка. Особливості традиційної та сучасної культури Північної (Єгипет), Тропічної (Нігерія), Східної (Кенія), Південної Африки.

Регіональні відмінності. Міська культура. Особливості африканських міст. Видатні діячі науки і культури Африки. Об'єкти Всесвітньої спадщини в Африці. Внесок у світову культуру: прикладне мистецтво, архітектура, скульптура, художні ремесла, африканські тропічні маски.

Тема 11. Австралійський та Океанський геокультурні регіони.

Історико-етнічний нарис. Традиційна культура аборигенів Австралії, Нової Гвінеї, островів Мікронезії та Нової Зеландії. Традиційна культура європейських переселенців та особливості сучасної культури. Особливості культури української діаспори. Сучасні зв'язки з Україною. Видатні діячі науки і культури Австралії. Об'єкти Всесвітньої спадщини. Внесок у світову культуру: образотворче та музичне мистецтво. Наукові дослідження М.М. Миклухо-Маклая – вихідця з України, життя і побуту папуасів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин							
	усьо го	Денна форма			Заочна форма			
		л	пр	см				
Розділ 1. Теоретичні засади географії культури								
Тема 1. Географія культури як наука.	4	1		4				
Тема 2. Географія релігій.	5	1	1	4				
Тема 3. Географія мистецтва.	5	1	1	4				
Тема 4. Всесвітня культурна спадщина.	6	1	2	4				
Розділ 2. Геокультурні регіони світу								
Тема 5. Європейський геокультурний регіон.	6	2	2	2				
Тема 6. Культура України.	4		2	2				
Тема 7. Північноамериканський геокультурний регіон.	6	2	2	2				
Тема 8. Латиноамериканський геокультурний регіон.	6	2	2	2				
Тема 9. Азійський геокультурний регіон.	6	2	2	2				
Тема 10. Африканський геокультурний регіон.	6	2	2	2				
Тема 11. Австралійський та Океанійський геокультурні регіони.	6	2	2	2				

Індивідуальне науково-дослідне завдання	26			26				
Усього годин	90	16	18	56				

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Географія культури як наука.	1
2	Географія релігій.	1
3	Географія мистецтва.	1
4	Всесвітня культурна спадщина.	1
5	Європейський геокультурний регіон.	2
6	Культура України.	
7	Північноамериканський геокультурний регіон.	2
8	Латиноамериканський геокультурний регіон.	2
9	Азійський геокультурний регіон.	2
10	Африканський геокультурний регіон.	2
11	Австралійський та Океанський геокультурні регіони.	2
	Всього	16

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Географія культури як наука. Культура та її функції. Культура та природа.	2
2	Географічні основи вивчення цивілізації	2
3	Географія культури та географія релігії	2
4	Всесвітня культурна спадщина	2
5	Європейський геокультурний регіон	2
6	Азіатський геокультурний регіон	2
7	Африканський геокультурний регіон	2
8	Американський геокультурний регіон	2
9	Австралійський та Океанський геокультурні регіони.	2
	Всього	18

4.3. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин Денна форма
	Розділ 1. Теоретичні засади географії культури	

1	Сучасний стан географії культури в Україні. С.Рудницький – фундатор української географії культури.	2
2	Світові релігії, їх характеристика та поширення. Нові світові релігії та культури (мормони, Свідки Єгови, Рух Харе Кришна тощо).	4
3	Функції мистецтв. Мистецтво як пізнання. Мистецтво і виховання.	2
4	Всесвітня спадщина ЮНЕСКО, її значення. Критерії Всесвітньої спадщини (культурні та природні). Нематеріальна культурна спадщина.	4
Розділ 2. Геокультурні регіони світу		
1	Об'єкти Всесвітньої культурної та природної спадщини у Європі. Видатні діячі науки і культури.	4
2	Українська культура сьогодні. Видатні українські діячі науки і культури.	4
3	Особливості культури української діаспори в США та Канаді. Міська культура. Найбільші міста, їх особливості. Музеї світового значення.	2
4	Особливості культури української діаспори в Латинській Америці. Міська культура. Найбільші міста, їх особливості.	2
5	Особливості азійських міст. Міська культура. Регіональні відмінності.	2
6	Видатні діячі науки і культури Африки. Міська культура. Особливості африканських міст..	2
7	Видатні діячі науки і культури Австралії. Особливості культури української діаспори. Сучасні зв'язки з Україною. Наукові дослідження М.М. Миклухо-Маклая – вихідця з України, життя і побуту папуасів.	2
Разом		30

4.4. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Методичні рекомендації до виконання ІНДЗ.

Тема: «Дослідження унікальних культурних об'єктів як туристичних атракцій країн та регіонів» (на вибір).

Метою виконання ІНДЗ є поглиблення теоретичних знань та набуття практичних навичок аналізу культурної спадщини як економічного та соціокультурного ресурсу.

Основні завдання:

- охарактеризувати культурно-історичну унікальність об'єкта;
- визначити географічне положення та культурний ландшафт;
- проаналізувати об'єкт як туристичний ресурс;
- оцінити вплив туризму на збереження або трансформацію об'єкта;
- запропонувати рекомендації щодо сталого використання.

Студент має навчитися: ідентифікувати унікальні характеристики об'єкта (УТП — унікальна торгова пропозиція). Аналізувати стан інфраструктури та доступності атракції. Оцінювати роль об'єкта у формуванні туристичного іміджу регіону.

2. Структура та зміст роботи.

Робота має бути обсягом від 5 до 10 сторінок друкованого тексту і містити наступні елементи: титульна сторінка, зміст, вступ та власне дослідження, джерела інформації. У вступі варто обґрунтувати вибір об'єкту, його світове або регіональне значення. У власне дослідженні приділити увагу таким аспектам, як: генезис та опис об'єкта – його історія створення, архітектурні чи культурні особливості, статус, аналіз туристичної атрактивності, яка динаміка відвідуваності, цільова аудиторія, аналіз «легенди» об'єкта (маркетингова складова), транспортна доступність, наявність гідів, цифрових гідів (QR-коди, VR), сувенірна продукція.

Світові та регіональні об'єкти для дослідження:

1. Мачу-Пікчу (Перу) — сакральний ландшафт інків як туристичний магніт Анд.
2. Ангкор-Ват (Камбоджа) — храмовий комплекс і роль культурної спадщини у розвитку країни.
3. Петра (Йорданія) — «місто в скелях» як приклад поєднання природи й культури.
4. Стоунхендж (Велика Британія) — археологічний об'єкт у сучасній туристичній інтерпретації.
5. Кіото (Японія) — історичний культурний ландшафт і модель сталого туризму.
6. Варанасі (Індія) — сакральний простір і релігійний туризм.
7. Медина Феса (Марокко) — традиційне місто як жива культурна спадщина.
8. Острів Пасхи (Чилі) — ізольована культура та туристична привабливість.
9. Карнавал у Ріо-де-Жанейро (Бразилія) — нематеріальна культурна спадщина як туристичний продукт.
10. Шлях Святого Якова (Іспанія – Франція) — культурний маршрут як форма туристичної атракції.
11. Синтез природи та архітектури: Печерні храми Аджанти та Еллори (Індія).
12. Культурний феномен замку Нойшванштайн: від королівської резиденції до символу поп-культури.
13. Індустріальна спадщина як атракція: Шахта Цольферайн (Німеччина).
14. Технологічна унікальність та футуризм садів Gardens by the Bay (Сінгапур).
15. Острів-фортеця Мон-Сен-Мішель: управління туристичними потоками в умовах припливів.
16. Спадщина інків: Мачу-Пікчу як інструмент брендингу Перу.

17. Музейний квартал Відня: трансформація історичного простору в сучасний арт-центр.

18. Скансен (Швеція): перший у світі музей під відкритим небом як еталон етнографічного туризму.

Орієнтований план дослідження:

1. Культурно-історична характеристика об'єкта походження; символічне значення; роль у культурі країни/регіону.

2. Географічний контекст: фізико-географічне та суспільно-географічне положення; культурний ландшафт; доступність для туризму.

3. Об'єкт як туристична атракція види туризму; туристична інфраструктура; цільові аудиторії.

4. Проблеми та виклики: овертуризм; збереження автентичності; екологічні та соціальні ризики.

Висновки та рекомендації: узагальнення; пропозиції щодо сталого туризму.

Джерела інформації: офіційні сайти: UNESCO World Heritage Centre, національні туристичні офіси країн. Статистика: Звіти UN Tourism (World Tourism Organization). Наукові бази: Google Scholar, ResearchGate (пошук за запитом "heritage tourism", "destination management"). Медіа: Документальні фільми (BBC, National Geographic) та офіційні сторінки об'єктів у соцмережах.

Критерії оцінювання ІНДЗ

I. Зміст і науковий рівень роботи — 25 балів	Бали
Актуальність теми та чіткість формування концепції дослідження	5
Логічність структури, аналіз, добір методів, опрацювання статистичного матеріалу	5
Географічний та просторовий аналіз, картографічний матеріал	5
Аналіз туристичної атрактивності	5
Обґрунтованість висновків	5
II. Оформлення роботи — 5 балів	Бали
Дотримання академічних вимог	3
Коректні посилання та грамотність	2
III. Захист роботи — 10 балів	Бали
Чіткість та логіка усної доповіді, структура презентації	5
Відповіді на запитання	3
Вміння аргументувати власну позицію	2
Разом:	40

4.5. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Географія культури» передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання. Це – комп'ютерна підтримка освітнього процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, проєктний метод тощо).

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний, проєктно-пошуковий, дослідницький методи.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування);
- практичні методи (вправи; практичні завдання).

2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання життєвих ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії.

3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- рецензування відповідей.

4.6. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- наскрізні проєкти;

- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль. *Завданням поточного контролю* є перевірка розуміння та засвоєння певної частини учбового матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацювати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних/семінарських заняттях; активність при обговоренні питань практичного/семінарського/лабораторного заняття; результати тестування тощо.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Підсумковий контроль. *Завданням підсумкового контролю* є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Критерії оцінювання:

При **поточному** контролі *оцінці підлягають:* рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах; активність при обговоренні питань; результати виконання і захисту практичних робіт, експрес контролю у формі тестів тощо.

Критеріями оцінки є: повнота розкриття питання; логіка викладання, цілісність, системність відповіді, культура мови; самостійність суджень студента і творчість мислення, його теоретичний рівень; використання основної та додаткової літератури; аналітичні узагальнення, уміння робити порівняльний аналіз; виконання письмових завдань: логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальний бал за виступ з питань певної теми курсу на практичному занятті (або письмова робота) – **5 балів**.

Критерії оцінювання усної відповіді:

3,5 – 5 б студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить міжпредметні зв'язки, наводить аргументи, робить посилання на потрібну літературу. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує.

2,5 - 3 б студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних

зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.

1,5 - 2 б студент засвоїв матеріал на рівні переказування, відтворює вивчене не завжди логічно, припускається помилок.

0,5 - 1 б студент невпевнено переказує матеріал, не завжди вправно ілюструючи його. Під час відповіді потребує допомоги, допускається помилок.

Критерії оцінювання виконання практичних завдань:

4-5 балів При виконанні практичних завдань студент продемонстрував високий рівень оволодіння вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. До кожного завдання наявні висновки та узагальнення. Студент застосував творчий підхід до виконання завдань. Картографічні матеріали оформлені правильно, виконані якісно та охайно. У практичній роботі відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

2-3 бали При виконанні практичних завдань студент продемонстрував вміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Наявні висновки до кожного завдання, але у деяких висновках недостатня доказова база. Картографічні матеріали оформлені правильно, виконані якісно та охайно. У практичній роботі присутні окремі стилістичні помилки.

1 бал – у практичному завданні відсутні висновки до окремих завдань або більшість висновків помилкові. Картографічні матеріали оформлені з помилками, виконані не якісно та неохайно. У роботі наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання самостійної роботи студента Максимальна кількість балів за всі завдання для самостійної роботи – **20 балів**.

20 б. ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав всі завдання для самостійної роботи. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу тем, що виносяться на самостійне опрацювання. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Наявні посилання на декілька джерел інформації. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Аналізує різні підходи до трактування тієї чи іншої проблеми. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань та аргументує її. Демонструє творчий підхід до виконання завдань. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою грамотністю викладу матеріалу, культурою мовлення. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

15 б. ставиться, коли студент виконав всі завдання для самостійної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, нечітко прослідковується зв'язок теорії з практикою. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою

позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій ситуації. Присутні окремі стилістичні помилки.

10 б. ставиться, коли студент якісно виконав $\frac{1}{2}$ завдань. Демонструє вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

5 б. ставиться, коли студент виконав лише $\frac{1}{3}$ завдань та демонструє має вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

2 б. ставиться, коли студент виконав лише $\frac{1}{4}$ завдань та демонструє має вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки. Крім того студенти мають змогу отримати

1 б. за доповнення.

Критерії оцінювання виконання завдань підсумкової контрольної роботи

4 бали ставиться у випадку, коли студент у відповіді на питання продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату ЕСГУ та теоретичного матеріалу з тієї чи іншої теми; вільне оперування різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на 14 поставлене запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань та аргументує її. Демонструє творчий підхід до виконання завдань, глибоке розуміння причинно наслідкових зв'язків та суспільно географічних закономірностей. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою грамотністю викладу матеріалу. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні чи стилістичні помилки.

3 бали ставиться, коли відповідь на питання правильна і майже повна, судження студента з питання мають усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. У відповіді висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність

викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Студент висвітлює причинно-наслідкові зв'язки та суспільно-географічні закономірності, але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, нечітко прослідковується зв'язок теорії з практикою. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Матеріал викладено правильною мовою, без орфографічних та граматичних помилок, але присутні окремі стилістичні помилки.

2 бали ставиться, коли відповідь на запитання неповна, частково помилкова та фрагментарна. Студент не має системних знань з даного питання, не повною мірою володіє понятійно-термінологічним апаратом ЕСГУ. Студент висвітлює лише один підхід до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. Студент лише називає приклади причинно-наслідкових зв'язків та суспільно географічних закономірностей, але не розкриває їх суть. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні окремі граматичні, фактичні чи стилістичні помилки.

1 бал ставиться, коли у відповіді на питання студент демонструє вкрай поверхові знання з теми. Відповідь неповна та частково помилкова. Студент оперує лише окремими фразами. Понятійно-термінологічний апарат ЕСГУ несформований. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти, часто помилкові. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Відсутні згадування про причинно-наслідкові зв'язки та суспільно географічні закономірності. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні, стилістичні або граматичні помилки.

За рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково дослідній роботі – роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій, а також були учасниками олімпіад, конкурсів, тощо можуть присуджуватися додаткові бали.

У разі, якщо здобувач подав декларацію про визнання результатів неформального та /або інформального навчання стосовно певного освітнього компонента ОП, оцінювання відбувається відповідно до Порядку визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в Центральнoукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка (затвердженого вченою радою університету, протокол № 9 від 26 грудня 2022 р.).

Результати навчання та компетентності, що можуть бути визнані в межах цього освітнього компонента, можна досягати та здобувати в системі неформальної освіти під час участі в тренінгах, майстер-класах, семінарах, вебінарах, дистанційних курсах, стажуваннях тощо, що підтверджено відповідним документом (дипломом, сертифікатом, свідоцтвом под.). – пункти 1.5, 1.6, 1.9, 1.10 названого Порядку.

Отримання здобувачем диплома, сертифіката, свідоцтва як результати неформального та /або інформального навчання розглядається відповідно до Положенні університету. Рішення про оцінювання приймається на основі зазначених кредитів, годин, тематики навчання.

Можуть бути перезараховані практичні роботи або контрольні роботи, повністю або частково (від 5 до 60 балів відповідно). Форма підсумкового роботу залік, який виставляється автоматично за сумою балів набраний за всі передбачені види роботи: практичні роботи, ІНДЗ, контрольна робота.

4.7. Перелік програмових питань для самоконтролю

(підготовки до контрольної роботи:

«ГЕОГРАФІЯ КУЛЬТУРИ»

1. Поняття про культуру, її функції, сутність.
2. Культура, як об'єкт географічного дослідження.
3. Фактори, що впливають на формування культури. Елементи матеріальної та духовної культури.
4. Географія культури як наука. Предмет та об'єкт вивчення. Етапи становлення.
5. Функції культури. Місце у системі географічних наук. Зв'язок з іншими науками.
6. Поняття про релігію. Географія релігій як суспільно-географічна дисципліна та розділ географії культури. Світові релігії, їх характеристика та поширення.
7. Геокультурне районування. Геокультурні регіони світу.
8. Поняття про мистецтво. Види мистецтва. Фольклор. Традиційна архітектура. Живопис. Прикладне мистецтво. Регіональні відмінності.
9. Пам'ятки історії та культури: археологічні, історичні, архітектурні, храмові, фортифікаційного будівництва, садово-паркового, палацо-паркового мистецтва.
10. Вплив природних умов на характер пам'ятки.
11. Сучасний стан охорони пам'яток.
12. Всесвітня спадщина ЮНЕСКО.
13. Регіональна типологія світової культури.
14. Геокультурне районування світу.
15. Європейський геокультурний регіон. Географічна довідка. Історико-етнічний нарис.
16. Особливості традиційної та сучасної культури регіону.
17. Етапи розвитку європейської культури.
18. Геокультурне районування Європи.
19. Видатні діячі науки і культури Європи.
20. Внесок у світову культуру: наука, література, живопис, архітектура, музична культура.
21. Об'єкти Всесвітньої культурної та природної спадщини у Європі.
22. Передумови розвитку та витоки української культури.
23. Етапи розвитку української культури.
24. Регіональні культурні відмінності на території України.
25. Історико-культурна спадщина як фактор розвитку регіонів.

26. Структурні елементи історико-культурного каркасу території України.
27. Видатні українські діячі науки і культури. Українська культура сьогодні.
28. Північноамериканський геокультурний регіон. Географічна довідка. Історико-етнічний нарис.
29. Традиційна культура корінного населення регіону.
30. Традиційна культура європейських переселенців та особливості сучасної культури США і Канади.
31. Особливості культури української діаспори в США та Канаді.
32. Геокультурне районування Північної Америки.
33. Видатні діячі науки і культури. Внесок у світову культуру: наука, література, мистецтво, музична культура, кіно.
34. Об'єкти Всесвітньої спадщини в Північній Америці.
35. Латиноамериканський геокультурний регіон. Географічна довідка. Історико-етнічний нарис.
36. Культура доколумбової епохи.
37. Геокультурне районування Латинської Америки.
38. Особливості культури української діаспори в Латинській Америці.
39. Видатні діячі науки і культури Латинської Америки. Внесок у світову культуру: архітектура, живопис, прикладне мистецтво, музика, танці.
40. Об'єкти Всесвітньої спадщини в Латинській Америці.
41. Азійський геокультурний регіон. Історико-етнічний нарис.
42. Особливості традиційної та сучасної культури Південно-Західної (Туреччина), Південної (Індія), Східної (Китай, Індія) Азії. Регіональні відмінності.
43. Видатні діячі науки і культури Азії. Внесок у світову культуру: наука, література, прикладне мистецтво.
44. Геокультурне районування Азії.
45. Об'єкти Всесвітньої спадщини в Азії.
46. Африканський геокультурний регіон. Географічна довідка. Історико-етнічний нарис.
47. Особливості традиційної та сучасної культури Північної (Єгипет), Тропічної (Нігерія), Східної (Кенія), Південної Африки.
48. Геокультурне районування Африки.
49. Внесок у світову культуру: прикладне мистецтво, архітектура, скульптура, художні ремесла, африканські тропічні маски.
50. Об'єкти Всесвітньої спадщини в Африці.
51. Австралійський геокультурний регіон. Географічна довідка. Історико-етнічний нарис.
52. Особливості традиційної та сучасної культури Австралії.
53. Традиційна культура європейських переселенців та особливості сучасної культури.
54. Міська культура. Міста: Канберра, Сідней, Мельбурн, їх особливості.
55. Особливості культури української діаспори. Музей українського мистецтва в Аделаїді. Сучасні зв'язки з Україною.
56. Видатні діячі науки і культури Австралії. Внесок у світову культуру: образотворче та музичне мистецтво.

57.Об'єкти Всесвітньої спадщини Австралії.

58.Океанійський геокультурний регіон. Географічна довідка. Історико-етнічний нарис.

59.Визначні пам'ятки історії і культури Океанії.

60.Наукові дослідження М.М. Миклухо-Маклая – вихідця з України, життя і побуту папуасів.

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточний контроль, самостійна робота									КР	ІНДЗ	Всього балів
Практичні роботи											
Пр1	Пр2	Пр3	Пр4	Пр5	Пр6	Пр7	Пр8	Пр9	15	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5			

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно	незараховано
1-34	незадовільно	незараховано

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

1. Семенюк Л.Л., Зарубіна А.В. Географія культури. Навчально-методичний посібник. Видання 2-е, доповнене. – Кіровоград, 2011. – 60 с.

Основна

1. Історія світової культури. Культурні регіони: навчальний посібник / за ред. Л.Т. Левчук. – Київ: Либідь, 2000. – 520 с.

2. Культура і побут населення України: Навч. посібник / за ред. В.І. Наулка. – К.: Знання, 1991.

3. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. посібник/ за ред. А.Яртіся. – Львів, 2005

4. Методологічні засади географії: підручник/О.Г.Топчієв, Д.С.Мальчикова, І.О.Пилипенко, В.В.Яворська. – Херсон: Вид. дім «Гельветика», 2020. – 366 с.

5. Павлов С.В., Мезенцев К.В., Любіцева О.О. Географія релігій. – К.: АртЕк, 1998. – 504 с.
6. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії.: Навч. посібник. – К.: Вища шк., 1996. – 231 с.
7. Ровенчак І.Л. Географія культури: проблеми теорії, методології та методики дослідження. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008 р. – 240 с.
8. Семенюк Л.Л. Можливості використання рекреаційного й культурно-історичного потенціалу сільської місцевості Кіровоградської області // Культура народів Причорномор'я. – № 57. – Т.2. – Сімферополь, 2005. – С.151 - 155.
9. Семенюк Л.Л. Основні тенденції розвитку сфери культури в сільській місцевості Кіровоградської області // Географія в інформаційному суспільстві. Зб. наук. праць. У 4-х т. – К.: ВГЛ Обрії, 2008. – Т. II. – С.334-336.
10. Соціальна географія: підручник / за ред. Л.Немець та К.Мезенцева. – Київ: Фенікс, 2019. – 304 с.
11. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії: Навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2009. – 540 с.
12. Художня культура Європи. Навч. посібник /за ред. Н.Є. Миропольської. – Х.:Вид-во «Ранок», 2010. – 192 с.
13. Художня культура світу: культурні регіони. Навч. посібник /за ред. Н.Є. Миропольської. – К.: Вища школа, 2005. – 191 с.

Допоміжна

1. Вайнтруб І. Священні лики цивілізацій. — К., 2001.
2. Горелов М.Є., Моця О.П., Рафальський О.О. Цивілізаційна історія України. (Нариси) – К., ТОВ УВПК «ЕксОб». – 2006 – 632 с.
3. Джеджора О. Історія Європейської Цивілізації. — Львів, 1999. — Ч. 1. До кінця XVIII ст.
4. Комплексний атлас України. Атлас (за ред. Л.М.Веклич). – К.: ДНВК «Картографія», 2005. – 96 с.
5. Художня культура України: Навч. посіб. / Л.М.Масол, С.А.Ничкало, Г.І.Веселовська, О.І.Оніщенко; За ред. Л.М.Масол. – К.: Вища шк., 2006. – 239 с.
6. Художня культура. Робочий зошит. 9 клас. /Л.М. Масол, О.В. Гайдамака. – Х.: Вид-во «Ранок», 2009. – 80 с.

Інформаційні ресурси

Офіційні реєстри та бази даних:

- [Державний реєстр нерухомих пам'яток України](#) — офіційний перелік об'єктів культурної спадщини.
- [Електронний реєстр Музейного фонду України](#) — єдина цифрова система обліку 12 мільйонів музейних експонатів.
- [Реєстр базової мережі закладів культури](#) — платформа для обліку театрів, бібліотек та музеїв.
- [UCulture](#) — безкоштовна платформа з лекціями про українську культуру від давнини до сьогодні.

- [Ukraine is Here \(Google Arts & Culture\)](#) — віртуальні тури провідними музеями України та 3D-моделі об'єктів спадщини.
- [REHERIT](#) — портал про менеджмент культурної спадщини.
- [Вікі любить пам'ятки](#) — найбільша відкрита база фотографій культурних об'єктів України.
- UNESCO World Heritage Centre — офіційний сайт ЮНЕСКО. Тут зібрано повний перелік об'єктів Світової спадщини з детальними описами, картами, фотографіями та звітами про стан збереження.
- World Monuments Fund (WMF) — сайт присвячений захисту архітектурної та культурної спадщини в усьому світі. Особливо цікавий розділ "World Monuments Watch" про об'єкти, що перебувають під загрозою.
- The British Museum (Collection Online) — одна з найбільших у світі онлайн-колекцій, що містить мільйони експонатів з усіх континентів.